

TEXTOS DOCENTS

313

ANÀLISI I PRODUCCIÓ DE TEXTOS CATALANS

Josep Besa Camprubí

Departament de Filologia Catalana

UNIVERSITAT DE BARCELONA

TEXTOS DOCENTS

313

ANÀLISI I PRODUCCIÓ DE TEXTOS CATALANS

Josep Besa Camprubí

Departament de Filologia Catalana

Publicacions i Edicions

UNIVERSITAT DE BARCELONA

1	DESCRIPCIÓ DE L'ASSIGNATURA	5
	Objectius	5
	Blocs de contingut	5
	Metodologia	5
	Activitats opcionals	5
	Activitats obligatòries	6
	Sistema de revisió de les activitats	6
	Materials	6
	Ús del dossier electrònic	6
	Avaluació	6
	Pes de les activitats obligatòries	6
	Diari de lectura: descripció, consignes i avaluació	7
	Metadiari: descripció, consignes i avaluació	8
	Material de suport per al diari de lectura i el metadiari	8
	Llista d'obres per al diari de lectura	8
	Examen: descripció i indicacions, i mostra	9
	Bibliografia general comentada	12
	Normes de presentació dels textos	15
2	DESENVOLUPAMENT DELS CONTINGUTS	17
A	Habilitats lingüístiques	17
	Teoria	17
	Escoltar, llegir, parlar i escriure	17
	El procés de recepció del text	17
	El procés de producció del text	17
	Propòsits de lectura i d'escriptura	18
	Pràctica	19
	Bibliografia	24
B	El text	25
	Teoria	25
	Definició de text	25
	Criteris de classificació dels textos: gènere i tipus de text	25
	Text literari i text no literari	26
	Pràctica	27
	Bibliografia	29
C	L'adequació	31
	Teoria	31

	Varietats lingüístiques: dialectes, estàndard i registres	31
	Pràctica	32
	Bibliografia	38
D	La coherència	39
	Teoria	39
	La coherència: un fenomen cognitiu, pragmàtic i semàntic	39
	La segmentació paragràfica	40
	La progressió temàtica	41
	Pràctica.	41
	Bibliografia	54
E	La cohesió	55
	Teoria	55
	Recursos de cohesió: relació lèxica, anàfora, definització i connexió	55
	Cohesió i estil: estil segmentat i estil cohesionat	60
	La puntuació	61
	Pràctica.	62
	Bibliografia	67
F	Els textos narratius	68
	Teoria	68
	Pràctica.	71
	Bibliografia	73
G	Els textos expositius	74
	Teoria	74
	Pràctica.	76
	Bibliografia	78
H	Els textos argumentatius	79
	Teoria	79
	Pràctica.	85
	Bibliografia	88
3	SOLUCIÓ D'ACTIVITATS	89
4	QÜESTIONARI D'AVUACIÓ DE L'ASSIGNATURA	99
5	BIBLIOGRAFIA REUNIDA	101

1. DESCRIPCIÓ DE L'ASSIGNATURA

OBJECTIUS

L'assignatura *Anàlisi i Producció de Textos Catalans* és una assignatura optativa de primer cicle oferta pel Departament de Filologia Catalana (Secció de Lingüística Catalana). L'assignatura és semestral i té el propòsit de proveir els estudiants d'instruments que els permetin millorar la comprensió i la producció de textos en català de diferents tipus i gèneres i, també, fomentar l'hàbit d'escriure de manera continuada i regular.

És una assignatura que presenta algunes similituds amb Llengua Catalana I (oferta també pel Departament de Filologia Catalana): tant l'una com l'altra tenen objectius **procedimentals**, en el sentit que volen incrementar la competència dels estudiants en la producció de textos escrits formals, però *Anàlisi i Producció de Textos Catalans* té també objectius **conceptuals**, en el sentit que pretén incrementar la competència dels estudiants en l'anàlisi (i, consegüentment, la comprensió) de textos, i **actitudinals**, en el sentit que pretén, per mitjà d'una activitat d'escriptura extensiva (el diari de lectura), fomentar l'hàbit d'escriure de manera continuada i regular, facilitar l'experimentació d'emocions positives durant el procés de composició escrita, i desenvolupar conductes autoregulatives. A més, cal dir que així com a Llengua Catalana I es tracten a classe algunes qüestions de normativa del català, a *Anàlisi i Producció de Textos Catalans* aquest aspecte *només* s'avalua a partir de les produccions escrites dels estudiants.

Atès que l'assignatura tracta només els textos escrits, als estudiants interessats en el català oral formal se'ls recomana l'assignatura Expressió Oral en Català, també optativa de primer cicle i semestral.

BLOCS DE CONTINGUT

Els blocs de contingut de l'assignatura són els següents:

- Habilitats lingüístiques
- El text
- Les propietats del text: adequació, coherència i cohesió
- Els textos narratius
- Els textos expositius
- Els textos argumentatius

METODOLOGIA

A l'aula es combinen l'exposició de continguts per part del professor i la realització d'activitats breus per part de l'alumnat. Aquesta alternança, en una mateixa sessió de classe, entre la teoria i la pràctica és el mètode idoni per progressar en l'anàlisi i la producció de textos.

Activitats opcionals

Al llarg del curs el professor proposa als estudiants de realitzar diverses activitats d'anàlisi, transformació i producció de textos. Aquestes activitats, elaborades fora de l'aula, lliurades al professor en els terminis establerts, i retornades per aquest convenientment revisades, són opcionals. El caràcter opcional d'aquestes activitats, tanmateix, no exclou que siguin molt recomanables: el fet de realitzar-les ajuda a aconseguir els objectius de l'assignatura.

Activitats obligatòries

Per superar l'assignatura cal que els estudiants facin tres activitats (les dues primeres estan estretament relacionades):

- Una activitat d'escriptura extensiva consistent en l'elaboració d'un **diari de lectura** d'una obra de ficció.
- Una activitat d'escriptura intensiva consistent en l'elaboració d'un **metadiari**, o escrit de reflexió sobre el diari de lectura elaborat per l'estudiant.
- Un **examen** sobre els continguts de l'assignatura.
Totes tres activitats es descriuen amb detall a l'apartat "Avaluació".

Sistema de revisió de les activitats

Una de les millors maneres de progressar en la producció de textos és la *revisió* dels propis textos a partir de les observacions d'un expert. En aquest sentit, la metodologia que fa servir el professor no és la denominada *revisió resolutiva* (consistent a *resoldre* l'error, i que és aquella que apliquen els professionals que corregeixen textos per a editorials, mitjans de comunicació o serveis lingüístics, posem per cas), sinó la *revisió orientativa* (consistent a *orientar* sobre l'error). La revisió orientativa *demana de l'estudiant un paper actiu*, perquè el que pretén és que faci hipòtesis sobre la naturalesa dels errors i les inadequacions que ha comès i que, a partir d'aquestes hipòtesis, s'autocorregeixi i elabori un producte millor que l'original. Així doncs, en aquesta assignatura el professor demana sempre als estudiants que elaborin una segona versió de les seves produccions a partir de la revisió orientativa que ha fet de la primera versió.

Materials

Aquest text docent recull el material de consulta i de treball bàsic de l'assignatura. El professor (a) donarà a classe diversos documents fruit del desenvolupament de l'assignatura i necessaris per a la comprensió dels continguts i (b) elaborarà dossiers de documents de lectura específics per als diferents continguts del programa de l'assignatura que els estudiants hauran d'adquirir a Copisteria.

Ús del dossier electrònic

En aquesta assignatura es fa ús de les possibilitats que ofereix el dossier electrònic: des de l'espai *Avís del professorat* s'informa els estudiants sobre aspectes del desenvolupament i la gestió de l'assignatura; es pegen documents breus donats a classe a fi que estiguin disponibles per als estudiants que no hi han pogut assistir; es preveu la possibilitat de fer algunes activitats de discussió col·lectiva al fòrum, etc.

AVALUACIÓ

Pes de les activitats obligatòries

Aquesta assignatura s'avalua de la manera següent:

- El 50 % de la nota correspon a les dues activitats següents:

Una activitat d'escriptura extensiva consistent en l'elaboració d'un **diari de lectura** d'una obra de ficció que l'estudiant haurà de triar d'una llista (la llista no és tancada, però: l'estudiant pot proposar al professor de fer el diari de lectura d'una obra que no sigui a la llista).

Una activitat d'escriptura intensiva consistent en l'elaboració d'un **metadiari**, o escrit de reflexió sobre el diari de lectura fet per l'estudiant.

Més avall es donen les consignes d'aquestes activitats i la llista d'obres de ficció agrupades per gènere.

- El 50 % restant de la nota correspon a l'**examen**, que inclou preguntes sobre els continguts de l'assignatura.

Més avall es fa una descripció de l'examen i se'n proporciona una mostra.

- Per aprovar l'assignatura cal que l'estudiant faci totes tres activitats, i també que les superi totes tres per separat.
- Valoració del domini de la llengua normativa:

Més de 5 errors greus de llengua normativa al metadiari suposen un suspens.

La valoració del domini de la llengua normativa a l'examen depèn de la modalitat de resposta que l'estudiant hagi escollit (vegeu més avall l'apartat "Examen").

Diari de lectura: descripció, consignes i avaluació

El diari de lectura és una activitat d'escriptura creativa i lliure a partir de l'estímul de la lectura d'un llibre de ficció. Es tracta que escullis un dels llibres de la llista que se't proporciona a l'apartat "Llista d'obres per al diari de lectura" i que alternis la lectura d'aquest llibre amb la redacció de les reaccions que provoquen en tu els fragments que vagis llegint.

Pel que fa al **contingut**, al diari hi pots abocar tot el que et plagui: idees, opinions, sentiments, emocions, records, experiències imaginàries... Hi pots expressar si el llibre t'agrada o no, i per què, i citar-ne fragments. Hi pots fer relacions amb altres llibres que hagi llegit o que tinguis ganes de llegir, amb pel·lícules i peces musicals, etc.

Pel que fa a la **forma**, la recomanació és que et prenguis llibertats i que assumeixis riscos. Hi està permès qualsevol tipus d'escriptura (l'escriptura automàtica o a raig, el monòleg interior, el telegrafisme, etc.). No et preocupis per no fer faltes (això et podria bloquejar). Alguns companys i companyes teus dels cursos passats van convertir el diari en un producte plàstic i artístic: hi van fer dibuixos i, fins i tot, hi van afegir fotografies que il·lustraven o completaven alguns fragments d'escriptura; tu també ho pots fer.

Segueix les dues recomanacions següents:

- **Data cada fragment** que escriguis, incloent-hi l'hora o el moment del dia en què ho facis. La data pot anar precedida del **lloc** on escriguis (al metro, al llit, a la biblioteca, en un banc del parc, etc.).
- **Escriu sovint i de manera regular** (tres cops com a mínim cada setmana). No es tracta que facis el diari en un cap de setmana. Recorda que no és una activitat intensiva sinó extensiva.

Presentació: en una llibreta amb espiral de 16 per 22 cm i d'uns 80 fulls.

Extensió: has d'escriure, com a mínim, 50 pàgines (25 fulls). L'extensió màxima són els 80 fulls que conté la llibreta.

Avaluació. L'avaluació del diari de lectura és tant quantitativa com qualitativa: el professor valorarà la teva dedicació i esforç; la quantitat de text que hagi escrit; el nombre, la regularitat i l'extensió de les entrades; la diversitat d'aspectes tractats i de formes expressives usades; la capacitat d'exploració personal, i l'originalitat.

Metadiari: descripció, consignes i avaluació

El metadiari és una valoració personal del teu diari de lectura. Ha de complir les tres propietats textuals (adequació, coherència i cohesió), i també ha de ser correcte (aquí no pots fer faltes) i estar ben presentat.

Hi pots parlar del procés d'escriptura del diari (expectatives davant de l'activitat, fases que has passat, dificultats que has tingut, etc.) i/o dels resultats als quals creus que has arribat.

Presentació: el metadiari ha de ser mecanoscrit, i ha d'estar paginat i grapat.

Extensió: de 4 a 6 pàgines de 1.700 caràcters (sense espais) cada una; Word fa el còmput de caràcters a Eines.

Avaluació. L'avaluació del metadiari és només qualitativa (encara que ha de tenir una extensió mínima de quatre pàgines): el professor valorarà la pertinència i la profunditat de l'anàlisi, el sentit crític, la coherència, i la claredat expositiva i expressiva.

Material de suport per al diari de lectura i el metadiari

Tant per al diari com per al metadiari et pot ser útil llegir el text de Josep Besa "El diari de lectura. Una activitat d'escriptura extensiva a Filologia" (comunicació presentada en el Tercer Congrés Internacional *Docència universitària i innovació*; Girona, 2004). S'hi fa una justificació detallada de l'activitat, i s'hi comenten entrades de diaris de lectura i fragments de metadiaris d'estudiants de cursos passats. Aquest text està penjat al dossier electrònic de l'assignatura.

Llista d'obres per al diari de lectura (aquesta llista és ampliable: pots proposar al professor de fer el diari de lectura d'una obra que no sigui aquí)

Diaris i memòries

- 1 Feliu Formosa: *A contratemps: diaris* (València, Perifèric Edicions, 2005, introducció de Xulio Ricardo Trigo)
- 2 Pere Gimferrer: *Dietari 1979-1980* (Barcelona, Edicions 62, 1998)
- 3 Franz Kafka: *Diaris 1910-1923* (Barcelona, Edicions 62, 1988, trad. Francesca Martínez)
- 4 Joan Puig i Ferreter: *Camins de França* (Barcelona, Proa, 1976)

Relats

- 5 Italo Calvino: *Les cosmicòmiques* (Barcelona, La Magrana, 1986, trad. Francesc Miravittles)
- 6 Franz Kafka: *Narracions completes* (Barcelona, Quaderns Crema, 1982, trad. Josep Murgades)
- 7 Empar Moliner: *T'estimo si he begut* (Barcelona, Quaderns Crema, 2004)
- 8 Imma Monsó: *Millor que no m'ho expliquis* (Barcelona, La Magrana, 2003)
- 9 Jerome David Salinger: *Nou contes* (Barcelona, Empúries, 1986, trad. Quim Monzó)
- 10 Josep-Lluís Seguí: *Quadre de cavalls i altres narracions* (Barcelona, Edicions 62, 1980)

Novel·la

- 11 Italo Calvino: *Si una nit d'hivern un viatger* (Barcelona, Edicions 62, 1987, trad. Montserrat Puig)
- 12 Lawrence Durrell: *Justine* (Barcelona, Aymà, 1969, trad. Manuel de Pedrolo)
- 13 Peter Handke: *L'absència* (Barcelona, La Magrana/Edicions 62, 1991, trad. Lourdes Bigorra)
- 14 Milan Kundera: *El vals de l'adéu* (Barcelona, Destino, 1989, trad. Monika Zgustová)
- 15 Malcolm Lowry: *Sota el volcà* (Barcelona, Edicions 62, 1973, trad. Manuel de Pedrolo)
- 16 Terenci Moix: *El dia que va morir Marilyn* (Barcelona, Edicions 62, 1969)

- 17 Haruki Murakami: *Tòquio Blues* (Barcelona, Empúries, 2005, trad. Albert Nolla)
- 18 Sergi Pàmies: *L'instint* (Barcelona, Quaderns Crema, 1992)
- 19 Marcel Proust: *El temps retrobat* (Barcelona, Edicions 62, 1986, trad. Joan Casas)
- 20 Maria Mercè Roca: *Cames de seda* (Barcelona, Columna, 1993)
- 21 Mercè Rodoreda: *La mort i la primavera* (Barcelona, El Club dels Novel·listes, 1986, pròleg de Núria Folch)
- 22 Philip Roth: *L'animal moribund* (Barcelona, La Magrana, 2002, trad. Xavier Pàmies)
- 23 Gaétan Soucy: *La nena que li agradaven massa els llumins* (Andorra la Vella, Límits, 1998, trad. Joan Casas)
- 24 Peter Stamm: *Paisatge aproximat* (Barcelona, Quaderns Crema, 2003, trad. Maria Pous)
- 25 Virginia Woolf: *Els anys* (Barcelona, Nova Terra, 1973, trad. Maria Antònia Oliver, epíleg de Maria Aurèlia Capmany)

Examen: descripció i indicacions, i mostra

1 Descripció i indicacions

Estructura. L'examen consta de quatre preguntes (I, II, III i IV). Les preguntes I i II són d'anàlisi (o teoria aplicada), la III és d'anàlisi i producció, i la IV és de producció. La taula següent especifica, per a cada pregunta, les habilitats que hauràs de posar en pràctica per respondre-les i les propietats textuais implicades:

	Habilitat	Pregunta	Propietat textual
I	Anàlisi	Anàlisi d'un <i>dels quatre factors caracteritzadors del registre</i> d'un text determinat	Adequació
II	Anàlisi	Anàlisi dels <i>mecanismes de cohesió</i> d'un text determinat	Cohesió
III	Anàlisi i producció	Elaboració de l' <i>abstract</i> (resum) d'un text determinat	Coherència (bàsicament)
IV	Producció	Producció d'un <i>text narratiu, expositiu o argumentatiu</i>	Adequació Coherència Cohesió

Modalitats de resposta. Podràs escollir entre tres modalitats de resposta depenent del nombre i el tipus de preguntes que decideixis respondre (en totes tres modalitats les preguntes III i IV són obligatòries):

Modalitat A	Modalitat B	Modalitat C
I		
II	II	
III	III	III
IV	IV	IV

El nombre de punts màxim de cada pregunta depenent de la modalitat s'indica a la taula següent (en xifres romanes):

Modalitat A	Modalitat B	Modalitat C
I: 1		
II: 2	II: 1,5	
III: 3	III: 2,5	III: 3,5
IV: 4	IV: 6	IV: 6,5

Domini de la llengua normativa. Suposaran un suspens: modalitat A, 6 o més errors greus; modalitat B, 5 o més errors greus; modalitat C, 4 o més errors greus.

Materials de consulta. Pots consultar tots els materials que vulguis: aquest text docent, els dossiers de lectures, els documents donats a classe, les activitats que hakis realitzat per a l'assignatura revisades pel professor, diccionaris, gramàtiques, etc.

2 Mostra

I Caracteritza el camp del fragment de text que tens a sota (correspon als dos paràgrafs inicials de l'assaig de Josep Ferrater Mora *La continuïtat*).

Sovint s'ha dit que les coses només poden veure's bé des de fora, quan la distància interposa entre la nostra visió i l'objecte un medi que temperi la violència del contacte. Però, si això pot ésser indubtable en la visió fisiològica, sembla molt menys evident quan l'objecte que se'ns invita a contemplar és la realitat infinitament complexa de la vida humana. Aleshores és molt més avinent una visió des de dintre, que no sols ens faci entrar en contacte amb el nostre objecte, sinó que ens permeti també compenetrar-nos-hi; en altres paraules, que ens permeti viure'l. La vida humana només sembla poder ésser ben compresa quan és viscuda, quan ens hi trobem allotjats i seguim els mateixos viaranyos que ella segueix. L'òrgan d'una tal visió no serà ja l'ull, ni tan sols la ment, sinó l'esperit, pel qual s'ha d'entendre provisòriament un acte que ens permet penetrar al bell mig de la realitat humana i assolir allò que, vist des de fora, aquesta realitat ens oculta: la seva ànima.

Si així entenem la manera més escaient d'aproximar-nos a una realitat que esquiva constantment la nostra avidesa d'empresonar-la, no serà sorprenent que, a l'inrevés del que s'esdevé en altres casos, sigui el mateix que la posseeix i que en participa, qui procuri conèixer-la. En el moment d'arribar fins a l'entranya de la vida humana o d'una de les seves formes particulars, cal recordar altra vegada la vella identificació bíblica de la possessió i el coneixement. No hi ha, en efecte, millor manera de conèixer que posseir, sempre que la possessió suposi l'amor i, per consegüent, sempre que en posseir ens mantinguem, malgrat el nostre apregonament, a una certa respectuosa distància de l'objecte posseït.

II Llegeix aquest fragment (elaborat a partir de Jesús Tuson, *El llenguatge*, p. 75) i respon les preguntes que es formulen després.

L'escriptura no és consubstancial a les llengües, com ho demostra el fet que, durant desenes de mil·lennis (potser alguns centenars de mil·lennis), aquestes en van poder prescindir. Més encara: com ja sabem, l'alfabetització generalitzada en els països occidentals és un fet molt recent i, per tant, la immensa majoria de la població mundial ha viscut fins fa ben poc al marge de l'escriptura. En canvi, allò que és consubstancial o natural a les llengües és la seva dimensió oral, i és per aquesta via (i no pas pel camí de l'escriptura) que s'ha desenvolupat la facultat de la parla i que la humanitat ha arribat als nivells d'intel·ligència que la caracteritzen.

Avui, però, aclaparats per una quantitat incalculable de lletra impresa (llibres, revistes, diaris...), podríem arribar a creure que el volum de tot el que s'escriu és superior al de tot allò que es diu. Tanmateix, encara avui són ben pocs, en el conjunt de la humanitat, els qui escriuen de forma habitual; la immensa majoria dels humans continuen fent ús prioritari de la comunicació verbal i, el que és més important, les llengües segueixen vives gràcies a la parla quotidiana i informal.

- 1 Quin és l'antecedent de ho (línia 1), aquestes (línia 2) i en (línia 2)?
- 2 En el text hi ha tres que subratllats (al final del primer paràgraf). Digues, per a cada un d'aquests que, si té referent o bé si només connecta. En cas que tingui referent, digues quin és.
- 3 Quin valor semàntic té però? Justifica la resposta.
- 4 Quin valor semàntic té tanmateix? Justifica la resposta.
- 5 Quin valor tenen els dos punts que hi ha després del mot *habitual*? Justifica la resposta.

III Escriu un *abstract* (resum) de l'article "Falsificar una inscripció" (elaborat a partir de l'article del mateix títol, de Xavier Espluga, publicat a *Catalunya Recerca*, núm. 4, octubre del 2003).

Tingues en compte que l'*abstract* ha d'encapçalar el text (per tant, el lector el llegirà després del títol i abans que el text) i que ha de començar amb les paraules *En aquest article, l'autor*

Falsificar una inscripció

En aquest article, l'autor

La narració dels fets històrics sempre ha necessitat documents que justifiquessin la veracitat d'una determinada afirmació. Així, no és estrany veure citats o reproduïts dins el relat històric actes notariaus, estadístiques, apunts de registre, etc. Com dèiem, aquest tipus de documentació té una funció probatòria, és a dir, serveix per reforçar l'opinió de l'autor, i recorre a l'autoritat que emana de la utilització d'aquests documents.

Però aquests documents no sempre són autèntics. De vegades, per causes diverses, els autors sucumbeixen a la temptació d'inventar-se'ls. Per exemple, a partir del Renaixement diversos historiadors falsificaren inscripcions llatines que atribuïen a l'època romana, sovint a partir de la barreja amb inscripcions autèntiques, adaptant-les segons les seves necessitats. Són els autors coneguts amb la denominació certament pejorativa de *falsaris*.

El Principat de Catalunya disposa de més d'una cinquantena d'inscripcions llatines falses, inventades per autors d'època moderna, des del Renaixement (els primers reculls d'inscripcions llatines fets a Itàlia al segle XV ja incorporen inscripcions falses atribuïdes a localitats catalanes) fins al segle XX. Totes aquestes inscripcions falses es recullen en el segon volum del *Corpus Inscriptionum Latinarum* (CIL), "corpus d'inscripcions llatines", obra publicada a Berlín el 1868 que aplega totes les inscripcions de la Hispània romana.

Hi ha diverses motivacions que poden dur els autors a inventar una inscripció llatina. En molts casos la inscripció falsa actua com a element probatori d'una determinada veritat històrica; en altres casos, la inscripció és el document avalador de l'antiguitat i la noblesa d'una localitat.

Centrem l'atenció en aquest darrer aspecte. A partir del Renaixement sorgí un interès per la història pàtria local i per recuperar el passat dels diversos centres urbans. Ciutats que no tenien origen en època romana maldaren per inventar-se aquest passat clàssic considerat gloriós. En alguns casos, s'apropriaren del nom i de les gestes de localitats clàssiques esmentades pels autors antics i de localització desconeguda.

Per exemple, una inscripció (CIL II 389*; l'asterisc denota que es tracta precisament d'una inscripció falsa) s'inventava una Manresa romana, una Manresa que de fet no existí mai; altres autors volgueren identificar *Castulo*, localitat on eren situats diversos episodis de la Segona Guerra Púnica, i que avui sabem que correspon a la ciutat andalusa de Linares, amb la vila de Castelló d'Empúries. Per sustentar aquestes opinions, a banda de la semblança entre els topònims, els autors recorregueren a la falsificació d'inscripcions.

En aquest sentit, cal recordar l'historiador i jurista català Jeroni Pujades (1568-1635), que treballava com a assessor dels comtes d'Empúries i que residia, per tant, a Castelló d'Empúries, capital del comtat. A la seva coneguda *Corònica del Principat de Cathalunya*, publicada el 1609, Pujades reproduïx dues inscripcions falses (CIL II 428* i 429*). En ambdues inscripcions, que segons Pujades havien estat trobades a Castelló d'Empúries, apareix la referència abreujada al topònim *Castulo*. La motivació és prou clara: avalar que Castelló d'Empúries era la seu d'una ciutat romana de nom *Castulo* i magnificar, d'aquesta manera, la noblesa i l'antiguitat de la capital del comtat d'Empúries.

Sovint, però, els historiadors posteriors s'adonaren de la falsedat d'aquestes inscripcions i els llançaren la condemna de faltar a la veritat històrica. Amb tot, les falses inscripcions són testimonis preciosos d'una manera d'entendre la narració històrica i ens ajuden a refer la història de la història.

IV Escull una de les cinc frases A-E i escriu un text argumentatiu que sigui o bé una defensa o bé una rèplica de la idea que transmet la frase.

Posa títol al text.

Extensió del text: entre 325 i 350 mots. Tingues en compte que segments com *del, l'avi i dos-cents* compten com un mot cada un, no com dos.

Encercla la lletra que precedeix la frase que hakis escollit.

- A La gran pregunta que encara no he pogut contestar, tot i que ja fa trenta anys que investigo l'ànima femenina, és: què vol una dona? (Sigmund Freud)
- B No hi ha res més bell que allò que hom estima (Safo)
- C L'art no reproduïx el visible, sinó que fa visible (Paul Klee)
- D Qui mal entén, mal respon (proverbi català)
- E L'home besa mans que voldria veure tallades (proverbi català)

BIBLIOGRAFIA GENERAL COMENTADA

Les obres precedides de la icona 📖 contenen exercicis.

📖 Amadeo, Imma, i Solé, Jordi (1996) *Curs pràctic de redacció* (Barcelona, Columna). Manual pràctic de redacció adreçat a aprenents adults que tenen coneixements bàsics de llengua catalana i que volen millorar la seva competència escrita. És útil per a l'elaboració de textos habituals en la comunicació escrita quotidiana. Els continguts s'organitzen en tres parts, que coincideixen amb les tres operacions principals que componen el procés d'escriptura: I. Planificar, II. Redactar, III. Revisar. Conté exercicis amb solucions.

Beaugrande, Robert-Alain de, i Dressler, Wolfgang Ulrich (1972) *Einführung in die Textlinguistik* (trad. cast. *Introducción a la lingüística del texto*, Barcelona, Ariel, 1997). Manual clàssic de la lingüística del text. Proposa un model explicatiu que analitza el funcionament global de la textualitat (la propietat fonamental del text), entesa com un conjunt integrat per set normes (cohesió, coherència, intencionalitat, acceptabilitat, informativitat, situacionalitat i intertextualitat) i tres principis reguladors de la comunicació textual (eficàcia, efectivitat i adequació). Inclou un capítol sobre l'evolució de la lingüística del text des dels seus orígens, i un altre sobre les aplicacions de la disciplina en qüestions

pràctiques que afecten la ciència cognitiva, la intel·ligència artificial, la sociologia i la didàctica. La versió castellana conté un estudi preliminar, molt aclaridor, de Sebastián Bonilla. Es tanca amb un índex de noms i un índex temàtic.

Brown, Gillian, i Yule, George (1983) *Discourse analysis* (trad. cast. *Análisis del discurso*, Madrid, Visor Libros, 1993). L'objectiu de l'obra és examinar com els éssers humans usem el llenguatge per comunicar-nos, és a dir, com els emissors construeixen missatges per als receptors i com aquests processen els missatges per interpretar-los. S'hi analitzen una àmplia varietat de tipus de discurs (converses en diferents contextos socials, notícies de premsa, avisos, textos de ficció, grafitis, etc.). Conté els capítols següents: Formes i funcions lingüístiques, El paper del context en la interpretació, El tema i la representació del contingut del discurs, El muntatge i la representació de l'estructura del discurs, L'estructura informativa, La naturalesa de la referència en el text i en el discurs i La coherència en la interpretació del discurs.

Calsamiglia, Helena, i Tusón, Amparo (1999) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso* (Barcelona, Ariel). L'obra té per objectiu contribuir al coneixement i a la percepció de l'ús de la llengua tal com es mostra en els diferents àmbits i contextos de la vida social i ofereix una síntesi panoràmica de les diferents dimensions que s'han de considerar per abordar l'estudi dels fets comunicatius. El contingut es distribueix en tres parts: en la primera es presenta la concepció de discurs de què es parteix i es descriuen el discurs oral i el discurs escrit; en la segona es plantegen els eixos bàsics de connexió entre l'ús lingüístic i els protagonistes, les finalitats i el context dels actes comunicatius; en la tercera es desenvolupen els aspectes referents a la configuració verbal dels textos: el seu contingut, el seu sentit, la seva estructura i la seva adequació.

Castellà, Josep M. (1992) *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic* (Barcelona, Empúries). Obra de divulgació que presenta un panorama de les teories que comparteixen la consideració de la llengua com un instrument d'ús: la lingüística del text, l'anàlisi del discurs, la sociolingüística, la psicolingüística, la pragmàtica, etc. Conté els capítols següents: Lingüístiques, Els camins de la frase al text, El text que es defineix, El text que s'arrela, El text que significa, El text com a actuació, El text com a capacitat, El text com a camaleó (sobre l'adequació textual), El text com a construcció (sobre la coherència textual), El text com a teixit (sobre la cohesió textual), L'expressió de la subjectivitat, Dos textos sobre el text (sobre els treballs de M. A. K. Halliday i J. P. Bronckart), Els textos en un ventall (sobre tipologia textual) i El text que s'aplica i que s'ensenya.

Charaudeau, Patrick, i Maingueneau, Dominique (ed.) (2002) *Dictionnaire d'analyse du discours* (París, Seuil). Diccionari de termes sorgits en els diferents dominis existents en el camp dels estudis del discurs. Recull bàsicament els termes apareguts els darrers decennis en els treballs sobre el discurs (com *torn de parla*, *formació discursiva*, *acció lingüística*, *intradiscurs*, etc.) i els termes sorgits en el si de disciplines veïnes (com *anàfora*, *reformulació*, *trop*, *argument*, etc.). Aquests darrers són tractats en aquesta obra des del punt de vista de l'anàlisi del discurs (i no amb l'enfocament que haurien rebut en un diccionari de lingüística, de retòrica, de sociologia...). Els termes inventariats són objecte d'una explicació extensa, de manera que l'usuari se'n pot fer una idea prou completa.

✎ Conca, Maria, Costa, Adela, Cuenca, M. Josep, i Lluch, Gemma (1998) *Text i gramàtica. Teoria i pràctica de la competència discursiva* (Barcelona, Teide). Manual teoricopràctic sobre la construcció del text i els aspectes de gramàtica oracional i textual que s'hi associen. La presentació teòrica dels continguts és clara i sintètica, i les activitats són molt variades (n'hi ha tant d'anàlisi com de transformació i producció de textos). Està destinat a estudiants dels primers cursos universitaris, i s'organitza en les vuit unitats següents: La situació d'enunciació, La modalització, La variació lingüística, Els mecanismes de referència, La connexió, El discurs citat, Els signes de puntuació i La coherència. Conté una proposta de solucions d'activitats.

✎ Cuenca, Maria Josep (1996) *Comentari de texts* (Picanya, Bullent). El llibre té per objectiu proporcionar les eines teòriques i pràctiques necessàries per aprendre a comentar qualsevol tipus de text, literari o no. Conté deu comentaris de text de textos de tipus divers: en la tipologia que segueix l'autora,

un de descriptiu, dos de narratius, dos d'expositius, dos de retòrics, dos d'argumentatius i un de conversacional. De cada un d'aquests sis tipus de text, a més, es proporcionen textos per comentar, la meitat dels quals van acompanyats d'una fitxa de comentari que serveix de guia per fer l'activitat. Així mateix, el llibre conté un bon grapat d'activitats complementàries de producció i transformació de textos i, també, de reflexió sobre conceptes teòrics provinents de la lingüística del text, i que s'han anat explicant al llarg del llibre; en aquest sentit, és molt útil la "Guia dels conceptes teòrics" (p. 13), que recull i classifica tots els conceptes i indica (a) en quins textos apareixen, (b) on són comentats i (c) quines són les activitats que permeten treballar-los.

Eco, Umberto (1990) *I limiti dell'interpretazione* (trad. cat. *Els límits de la interpretació*, Barcelona, Destino, 1991). Obra que reuneix els assaigs que Umberto Eco va escriure a la segona meitat dels anys vuitanta sobre els límits de la interpretació des d'un punt de vista semiòtic ("Intentio lectoris", "Aspectes de la semiosi hermètica", "El treball de la interpretació" i "Les condicions de la interpretació"). Discuteixen, doncs, els casos d'un excessiu dispendi d'energia interpretativa i els criteris d'una economia de la lectura. Atac polèmic a moltes de les pràctiques desconstructives, s'hi mira de restablir la tensió entre la intenció del lector i la intenció de l'obra. Així queda palès que el principi de la semiosi il·limitada no és la celebració d'una deriva incontrolable del sentit: el fet que les interpretacions d'un text puguin ser infinites no significa que totes siguin bones.

Maingueneau, Dominique, i Salvador, Vicent (1995) *Elements de lingüística per al discurs literari* (València, Tàndem). El llibre presenta un conjunt de conceptes de teoria lingüística que constitueixen una eina indispensable per a l'anàlisi del discurs literari. L'aplicació d'aquests conceptes a l'anàlisi de textos es fa a partir de fragments extrets d'obres de la literatura catalana de diferents gèneres i èpoques. Els capítols del llibre són els següents: La situació d'enunciació, Els plans de l'enunciació: discurs i relat, La descripció i la tècnica del relleu, Polifonia, El discurs reportat, La variació lingüística: del dialecte a l'estil, L'adjectivació i la capacitat de classificar, Nocions de lingüística textual, L'aproximació pragmàtica: aplicació a la marcació discursiva i Els límits del discurs literari. L'obra es tanca amb una bibliografia comentada i un índex temàtic.

✎ Montolí, Estrella (coord.) (2000) *Manual práctico de escritura académica* (Barcelona, Ariel, 3 vol.). Manual d'escriptura acadèmica en espanyol adreçat a estudiants universitaris. S'hi combina l'exposició raonada i clara del perquè de les diferents estratègies (planificació, textualització, revisió) i dels diferents mecanismes lingüístics (connectors, puntuació, etc.) que cal conèixer per elaborar textos eficaços amb nombroses activitats. El volum I conté qüestions de normativa espanyola. El volum II conté els capítols: 1. Planificación; 2. De la oración al párrafo. Del párrafo al texto, i 3. La conexión en el texto escrito académico. El volum III conté els capítols: 1. Las expresiones referenciales en el texto académico; 2. La puntuación; 3. Objetividad e implicación en el texto académico, i 4. La revisión. Proporciona la solució de les activitats.

Mortara Garavelli, Bice (1988) *Manuale di retorica* (trad. cast. *Manual de retórica*, Madrid, Cátedra, 1991). Manual de divulgació que proporciona informació extensa i documentada sobre els temes principals de la retòrica clàssica i del seu llegat. S'hi analitzen nombrosos fragments de llengua actual amb l'objectiu de mostrar que els fets retoricolingüístics es troben indistintament en tots els registres de la llengua comuna (i que no són, per tant, objectes de luxe exclusius de la literatura). Conté tres grans capítols: Dades històriques, El llegat de la retòrica clàssica i Les noves retòriques. Es tanca amb un índex de figures del discurs i un índex d'arguments.

Pagès, Vicenç (1998) *Un tramvia anomenat text. El plaer en l'aprenentatge de l'escriptura* (Barcelona, Empúries). Assaig que reivindica el plaer de l'escriptura. Parteix de la idea que la literatura no es troba en un àmbit diferent de l'escriptura, sinó que n'ocupa el vèrtex, i que per tant els textos literaris són un bon model per aprendre a escriure amb plaer. Es divideix en cinc parts: en la primera es recorda per a què serveix el llenguatge i com funciona, en la segona es reflexiona sobre les relacions que mantenen la tècnica i el talent, la tercera mostra els avantatges d'aprofitar l'experiència dels escriptors literaris a l'hora d'escriure, la quarta busca les arrels històriques i ideològiques de la separació entre llengua i literatura, i la cinquena reconsidera la frontera que separa el periodisme de la literatura.

Rigau, Gemma (1981) *Gramàtica del discurs* (Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona). El llibre mostra la necessitat d'elaborar una gramàtica del català que ultrapassi els límits oracionals i centri l'atenció en el text o discurs, únic àmbit en el qual poden rebre explicació fenòmens com ara l'anàfora (de referència, de sentit i el·líptica), la cohesió lèxica, la definització, l'expressió temporal o els connectors. Consta de cinc grans capítols: El discurs com a objecte d'estudi de la teoria lingüística, *Nihil est in lingua quod non prius fuerit in oratione?* (conté els apartats Competència textual o discursiva i La noció de coherència textual o discursiva), Vers una gramàtica generativa del discurs, La qüestió de la referència en el discurs i L'anàfora de referència.

Toutain, Ferran (2000) *Sobre l'escriptura* (Barcelona, Blanquerna Tecnologia i Serveis). El llibre és en part una reflexió sobre l'ensenyament de la composició escrita i en part un manual d'elaboració de textos. Es compon de sis capítols i una introducció. En aquesta, l'autor reivindica la importància de l'escriptura com a mètode de pensament, i també la importància de la lectura com a fonament per escriure amb competència. En el primer capítol l'autor reflexiona sobre els mètodes de composició del text, fa algunes propostes alternatives a les més habituals per estimular l'interès dels estudiants per l'escriptura, i destaca la influència que en aquest interès hi exerceixen els factors intel·lectuals i emocionals. El segon capítol està dedicat a la coherència del text, que Toutain relaciona amb la idea d'unitat de la retòrica antiga. Els capítols tercer, quart i cinquè tracten, respectivament, el text descriptiu, el text argumentatiu i el text narratiu. El capítol sisè versa sobre l'estil.

Van Dijk, Teun A. (1978) *Tekstwetenschap. Een interdisciplinaire inleiding* (trad. cast. *La ciencia del texto. Un enfoque interdisciplinario*, Barcelona, Paidós, 1983). Introducció a la descripció científica del text. S'hi tracten els diferents nivells d'anàlisi (semàntic, pragmàtic, estilístic) i les relacions essencials amb diferents tipus de context (especialment els contextos social i psicològic). Conté els capítols següents: La ciència del text, Text i gramàtica (amb una dedicació especial al concepte de *macroestructura*), Pragmàtica: text, actes de parla i context, Estructures estilístiques i retòriques, Superestructures, Psicologia de l'elaboració del text i Text i interacció: la conversa. La versió castellana, publicada cinc anys després de la versió original holandesa, es tanca amb un epíleg on l'autor resumeix la seva pròpia evolució en el camp dels estudis del discurs al llarg d'aquests cinc anys.

NORMES DE PRESENTACIÓ DELS TEXTOS

- 1 Els textos que donis al professor han de ser mecanografiats i impresos en una sola cara.
- 2 Has d'escriure el teu nom i els teus cognoms a l'angle superior dret del primer full.
- 3 Has de deixar marges i prou espai entre les línies per facilitar les anotacions del professor.
- 4 Has de justificar el text.
- 5 Quan canviïs de paràgraf, has d'entrar la primera línia (amb el tabulador).
- 6 Has de grapar els fulls (no has de fer servir clips).

Antimodel (s'hi incompleixen les normes 2, 3, 4 i 5)

LA CONTINUÏTAT

Sovint s'ha dit que les coses només poden veure's bé des de fora, quan la distància interposa entre la nostra visió i l'objecte un medi que temperi la violència del contacte. Però, si això pot ésser indubtable en la visió fisiològica, sembla molt menys evident quan l'objecte que se'ns invita a contemplar és la realitat infinitament complexa de la vida humana. Aleshores és molt més avinent una visió des de dintre, que no sols ens faci entrar en contacte amb el nostre objecte, sinó que ens permeti també compenetrar-nos-hi; en altres paraules, que ens permeti viure'l. La vida humana només sembla poder ésser ben compresa quan és viscuda, quan ens hi trobem allotjats i seguim els

mateixos viaranys que ella segueix. L'òrgan d'una tal visió no serà ja l'ull, ni tan sols la ment, sinó l'esperit, pel qual s'ha d'entendre provisòriament un acte que ens permet penetrar al bell mig de la realitat humana i assolir allò que, vist des de fora, aquesta realitat ens oculta: la seva ànima.

Si així entenem la manera més escaient d'aproximar-nos a una realitat que esquiva constantment la nostra avidesa d'empresonar-la, no serà sorprenent que, a l'inrevés del que s'esdevé en altres casos, sigui el mateix que la posseeix i que en participa, qui procuri conèixer-la. En el moment d'arribar fins a l'entranya de la vida humana o d'una de les seves formes particulars, cal recordar altra vegada la vella identificació bíblica de la possessió i el coneixement. No hi ha, en efecte, millor manera de conèixer que posseir, sempre que la possessió suposi l'amor i, per consegüent, sempre que en posseir ens mantinguem, malgrat el nostre apregonament, a una certa respectuosa distància de l'objecte posseït.

Josep Ferrater Mora

Model

Josep Ferrater Mora

LA CONTINUÏTAT

Sovint s'ha dit que les coses només poden veure's bé des de fora, quan la distància interposa entre la nostra visió i l'objecte un medi que temperi la violència del contacte. Però, si això pot ésser indubtable en la visió fisiològica, sembla molt menys evident quan l'objecte que se'ns invita a contemplar és la realitat infinitament complexa de la vida humana. Aleshores és molt més avinent una visió des de dintre, que no sols ens faci entrar en contacte amb el nostre objecte, sinó que ens permeti també compenetrar-nos-hi; en altres paraules, que ens permeti viure'l. La vida humana només sembla poder ésser ben compresa quan és viscuda, quan ens hi trobem allotjats i seguim els mateixos viaranys que ella segueix. L'òrgan d'una tal visió no serà ja l'ull, ni tan sols la ment, sinó l'esperit, pel qual s'ha d'entendre provisòriament un acte que ens permet penetrar al bell mig de la realitat humana i assolir allò que, vist des de fora, aquesta realitat ens oculta: la seva ànima.

Si així entenem la manera més escaient d'aproximar-nos a una realitat que esquiva constantment la nostra avidesa d'empresonar-la, no serà sorprenent que, a l'inrevés del que s'esdevé en altres casos, sigui el mateix que la posseeix i que en participa, qui procuri conèixer-la. En el moment d'arribar fins a l'entranya de la vida humana o d'una de les seves formes particulars, cal recordar altra vegada la vella identificació bíblica de la possessió i el coneixement. No hi ha, en efecte, millor manera de conèixer que posseir, sempre que la possessió suposi l'amor i, per consegüent, sempre que en posseir ens mantinguem, malgrat el nostre apregonament, a una certa respectuosa distància de l'objecte posseït.